

Henri Polak is geboren op 6 april 1918 in Amsterdam. Hij was de zoon van Joseph Polak en Lena Woudhuysen. Hij had 12 (half) broers en (half) zussen. Na de scheiding van zijn ouders in 1925 komt Henri terecht in het pleeggezin van de familie Poons. In juni gaat hij naar de Berg-stichting in Laren. Ook zijn broer Lesie (1921 – 1944) en zussen Marietje (1915 – 1943) en Roosje (1916 – 2008) zaten in de Berg-stichting.

De Berg-stichting is in 1909 opgericht als opvanghuis voor joodse kinderen uit noodlijdende gezinnen en voogdij kinderen. In een bosrijk gebied aan de zuidkant van het dorp Laren aan de Doodweg 4, grenzend aan de Hilversumse hei, stond

van 1911 tot 1971 het gebouwencomplex van de Berg-Stichting, een Joods Kindertehuis. Met een voetbalveld, boomgaard, groentetuin, pluimveehouderij en bijenkasten was de stichting een van de beste kindertehuizen van Nederland.

In 1929 werd begonnen met een Scoutinggroep bij de Bergstichting in Laren. De meisjes waren bij het Nederlands Padvindsters Gilde (NPG) als groep I van de afdeling Laren

geregistreerd. De jongens waren ingeschreven bij de NPV als groep 6 van de afdeling Bussum. In eerste instantie werd gestart met welpen, padvindsters en in mei 1936 kwamen er kabouters bij. In september 1933 werd ook een pioniersgroep opgericht. De groepen deden actief mee met activiteiten binnen het district en gingen jaarlijks op kamp. Vlak voor de oorlog waren er veertien welpen, tweeëntwintig verkenners, tien kabouters en achttien padvindsters.

Door de stichting werd De Judeër uitgegeven, het periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting. Hierin verschenen regelmatig verslagen van Scoutingkampen en werden installaties en insignes vermeld. In 1932 staat hij als padvinder genoemd in De Judeeër. Henri gaat in 1931 naar de Ambachtsschool en in 1934 krijgt hij zijn diploma huisschilder. In 1936 wordt hij redactielid van De Judeeër. Dat jaar wordt hij ook leerling van de Nationale Schilderschool in Utrecht en slaagt een jaar later. Ook Lesie, Roosje en Marietje zijn actief binnen Scouting.

De oorlog maakte een eind aan de prettige tijden in de instelling. Directeur Reitsema liet de Berg-Stichting typeren als een 'mischlingenheim', waar kinderen woonden die niet volbloed joods waren. De Berg-stichting werd enige tijd met rust gelaten. De gedwongen ontruiming van het tehuis in Laren werd in de zomer van 1942 aangekondigd. Op 5 december 1942 moest het gebouw leeg zijn, zodat er kinderen van soldatenvrouwen ondergebracht konden worden. Om te voorkomen dat de kinderen en stafleden gedeporteerd werden, huurde directeur Jan Reitsema in het geheim 3 panden van het Leger des Heils op het Rapenburg in Amsterdam en regelde hij valse verhuisvergunningen. Hij regelde verklaringen waaruit bleek dat de kinderen volgens de Neuerenberger nazi-regels niet als joods zouden worden beschouwd. De Eerste razzia van de Berg-Stichting vond plaats in februari 1943. Nadat 53 bewoners in Laren werden uitgeschreven en er in korte tijd veel bewoners werden ingeschreven op het adres op het Rapenburg, deden de Duitsers een inval. Directeur Jan Reitsema probeerde de razzia te stoppen door aan te geven dat de kinderen Mischling (niet volledig Joods) waren. Uiteindelijk werden er 14 kinderen afgevoerd en gedeporteerd. De Tweede razzia van de Berg-Stichting vond plaats op 26 mei 1943. 80 kinderen en medewerkers stonden klaar om afgevoerd te worden. Directeur Jan Reitsema weigerde mee te werken en kon SS'er Ferdinand aus der Fünten overtuigen het tehuis te sparen. Reitsema vertelde hem wederom dat de kinderen in het tehuis niet volledig Joods waren en dat er een procedure liep om dit officieel te maken met een Calmeyerstempel.

De definitieve ontruiming van de Berg-Stichting op het Rapenburg vond plaats op 2 augustus 1943. Reitsema werd gearresteerd tijdens een inval van de Sicherheitsdienst. De ongeveer 20 overgebleven bewoners van de Berg-Stichting werden overgebracht naar het gebouw van de Joodsche Invalide. Vanaf daar werden de meesten gedeporteerd. Directeur Jan Reitsema en zijn vrouw Tine doken onder in het Gooi. Tijdens de oorlog werden uiteindelijk 48 kinderen en 4 medewerkers vermoord door de nazi's. Zeker 70 kinderen en stafleden overleefden de oorlog, mede dankzij de inspanningen van directeur Jan Reitsema. Hij zorgde onder andere voor onderduikplaatsen in de Haarlemmermeer.

Henri, Marietje en Roos werken na hun tijd in de Berg-stichting als (leerling) verpleegkundigen in het Apeldoornsche Bosch. Henri is op 3 december 1939 in dienst getreden.

Het Apeldoornsche Bosch was een joodse psychiatrische inrichting, die tot 1943 gevestigd was aan de Zutphensestraat in Apeldoorn. Naast de inrichting stond het Paedagogium

Achisomog (vertaald: Mijn broeder tot steun), waar Joodse kinderen met opvoedingsmoeilijkheden en aan zwakzinnige kinderen werden opgevangen. In de instelling werkten diverse joodse scouts die eerder bv. in de Berg-stichting in Laren gewoond hadden. De eerste tweeënhalf jaar van de oorlog gaan relatief onbezorgd voorbij aan de patiënten en het personeel van Het Apeldoornsche Bosch. Maar op 1 april 1942 wordt het niet-Joodse personeel ontslagen. Op 19 januari 1943 gelast SS-commandant Ferdinand aus der Fünten de evacuatie van het gehele complex. Een dag later kwam de Ordedienst van Kamp Westerbork en op het station van Apeldoorn werd een goederentrein met 40 wagons gereed gemaakt. De helft van het personeel is in die nacht gevlucht en ondergedoken. In de nacht

van donderdag 21 op vrijdag 22 januari 1943 rijden vrachtwagens af en aan om alle patiënten naar de gereedstaande goederentrein te brengen. De patiënten en de kinderen van Paedagogium Achisomog worden als eerste hardhandig in vrachtauto's geladen. De trein vertrok de volgende ochtend en bracht de bijna 1200 patiënten en 50 van de personeelsleden rechtstreeks naar concentratiekamp Auschwitz, waar de patiënten bij aankomst direct zijn gedood. Het resterende, in Apeldoorn gebleven, personeel is samen met de laatste ruim honderd Joodse Apeldoorners in een gewone trein naar Kamp Westerbork gebracht en werd vandaaruit gedeporteerd.

Henri is vermoord in concentratiekamp Auschwitz op 25 januari 1943. Marietje en haar man, die ook in het Apeldoornsche Bosch werken, worden ook weggevoerd. Marietje wordt met haar zoontje vermoord in concentratiekamp Auschwitz op 3 september 1943. Haar man komt om op 31 december 1943 in Warschau. Lesie is overleden op 31 maart 1944 in een concentratiekamp in Midden-Europa. Na de ontruiming van het Apeldoornsche Bosch is Roosje ondergedoken tot het eind van de oorlog. Ze overleefde de oorlog en is overleden in Nieuwerkerk aan de IJssel op 9 februari 2008.

Auschwitz was een concentratiekampcomplex dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door nazi-Duitsland rondom de Poolse stad Oświęcim (Duits: Auschwitz) in het geannexeerde deel van Polen werd opgezet. Auschwitz was het grootste van alle Duitse concentratiekampen en bestond aan het einde van de oorlog uit Auschwitz I (het basiskamp (Duits: Stammlager) ten zuidwesten van de stad), Auschwitz II-Birkenau (het Vernichtungslager (vernietigingskamp) ten westen van de stad), Auschwitz III-Monowitz (een werkkamp ten oosten van de stad bij de IG Farben-fabriek) en tevens tientallen subkampen. Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen; het grootste deel van de slachtoffers werd vergast. Van 1940 tot en met begin 1942 was het Auschwitz-complex voornamelijk een concentratiekamp; gevangenen kwamen om het leven door de combinatie van grove mishandeling, uitputting en ziekte. Vanaf het begin van 1942 tot oktober 1944 was de actieve massamoord op Joden net zo'n belangrijke functie van het complex.

Meer informatie

[Henri Polak \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Henri Polak \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[Family tree of herediasittig - Geneanet](http://Geneanet)

[Het Apeldoornsche Bosch: een tragische geschiedenis | Uitinapeldoorn.nl](http://Uitinapeldoorn.nl)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 3, 1930-1931, no 1-4, 1930 » 1930 - Pag. 26 | Delpherhttps://www.monumentbergstichting.nl/](https://www.monumentbergstichting.nl/)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 4, 1931-1932, no 1-4, 1931 » 1931 - Pag. 8 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 4, 1931-1932, no 1-4, 1931 » 1931 - Pag. 47 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 5, 1932-1933, no 1-4, 1932 » 1932 - Pag. 4 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 5, 1932-1933, no 1-4, 1932 » 1932 - Pag. 19 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 5, 1932-1933, no 1-4, 1932 » 1932 - Pag. 72 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 6, 1933-1934, no 1-4, 1933 » 1933 - Pag. 12 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 7, 1934-1935, no 1-4, 1934 » 1934 - Pag. 2 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 7, 1934-1935, no 1-4, 1934 » 1934 - Pag. 65 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 4 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 18 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 51 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 10, 1937-1938, no 1-2, 1937 » 1937 - Pag. 22 | Delpher](#)

[Berg-Stichting \(laarenberg.nl\)](#)

[monumentbergstichting.nl](#)

[Larense Berg-Stichting voor Joodse kinderen - ONH](#)

[De Berg-Stichting - Monument voor de Joodse Kinderen \(monumentbergstichting.nl\)](#)

[Herinnerings bomen Laren](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 25 jul 1930 - Art. 110 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pa. 25 | Delpher](#)

[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde, jrg 7, 1933-1934, no 8, 1933 » 1933-09 - Pag. 1 | Delpher](#)

[Monument voor de Berg-stichting. 48 pupillen te veel. - NIK - Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap](#)

[Bronnen over 'Berg-stichting' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Verhuizing Berg-Stichting naar Amsterdam - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Eerste razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Tweede razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Ontruiming Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Het Apeldoornsche Bosch - Wikipedia](#)

[Herinneringscentrum Apeldoornsche Bosch - Home](#)

[Namenlijst-Apeldoornsche-Bosch.pdf \(joodsgroningen.nl\)](#)

[Auschwitz \(concentratiekamp\) - Wikipedia](#)

[Lijst van Jodentransporten vanuit Nederland - Wikipedia](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.